

آزمــون یــار

حقوق جــزای عمــومی

مجموعه پرسش‌های میکرو طبقه بندی شده

- همراه با متن کامل قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ با آخرین اصلاحات تا ۱۴۰۴
- شامل سوالات آزمون‌های کانون وکلا، مرکز وکلا، قضاوت، کارشناسی ارشد و دکتری، سردفتری
- دارای پاسخنامهٔ کاملاً تشریحی و مستند به رفرنس شماره صفحه منابع اصلی حقوق جزا
- تحلیل هر چهار گزینه و ذکر علل رد گزینه‌های نادرست
- طبقه‌بندی سوالات و ارائه نشانگر اهمیت سوالات در مباحث جزایی
- پرهیز از سؤالات تألیفی جهت جلوگیری از ارائه سوالات غیراستاندارد

حمید قهرمانی

مدرس حقوق کیفری- وکیل پایه یک دادگستری

انتشارات ارشد

فهرست مطالب

کتاب اول: کلیات (مواد ۲۱۶- ۱)

➢ بخش اول: مواد عمومی (مواد ۱۳- ۱)

فصل اول ـ تعاریف (مواد ۲-۱) ۱۸
سؤالات فصل اول: تعاریف (مواد ۲-۱) ۱۸
پاسخنامه فصل اول ـ تعاریف ۲۳
فصل دوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان (مواد ۹-۳) ۳۹
سؤالات فصل دوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان (مواد ۹-۳) ۴۱
پاسخنامه تشریحی فصل دوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان ۴۶
فصل سوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان (مواد ۱۱-۱۰) ۵۵
سؤالات فصل سوم: ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان (مواد ۱۱-۱۰) ۵۶
پاسخنامه فصل سوم ـ قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان ۵۹
فصل چهارم ـ قانونی بودن جرایم، مجازاتها و دادرسی کیفری (مواد ۱۳-۱۲) ۶۲
سؤالات فصل چهارم ـ قانونی بودن جرایم، مجازاتها و دادرسی کیفری (مواد ۱۳-۱۲) ۶۲
پاسخنامه فصل چهارم ـ قانونی بودن جرایم، مجازاتها و دادرسی کیفری ۶۳

➢ بخش دوم: مجازات ها مواد (۱۲۱- ۱۴)

فصل اول ـ مجازاتهای اصلی (مواد ۲۲-۱۴) ۶۸
سؤالات فصل اول ـ مجازاتهای اصلی (مواد ۲۲-۱۴) ۷۲
پاسخنامه تشریحی فصل اول ـ مجازاتهای اصلی ۷۷
فصل دوم ـ مجازاتهای تکمیلی و تبعی (مواد ۲۶-۲۳) ۸۶
سؤالات فصل دوم ـ مجازاتهای تکمیلی و تبعی (مواد ۲۶-۲۳) ۸۹
پاسخنامه فصل دوم ـ مجازاتهای تکمیلی و تبعی ۹۵
فصل سوم ـ نحوه تعیین و اعمال مجازاتها (مواد ۳۶-۲۷) ۱۰۸
سؤالات فصل سوم ـ نحوه تعیین و اعمال مجازاتها (مواد ۳۶-۲۷) ۱۰۹

پاسخنامه فصل سوم- نحوه تعیین و اعمال مجازاتها ۱۱۰
فصل چهارم ـ تخفیف مجازات و معافیت از آن (مواد ۳۹-۳۷) ۱۱۸
سؤالات فصل چهارم ـ تخفیف مجازات و معافیت از آن (مواد ۳۹-۳۷) ۱۱۹
پاسخنامه فصل چهارم- تخفیف مجازات و معافیت از آن ۱۲۳
فصل پنجم ـ تعویق صدور حکم (مواد ۴۵-۴۰) ۱۳۴
سؤالات فصل پنجم ـ تعویق صدور حکم (مواد ۴۵-۴۰) ۱۳۶
پاسخنامه فصل پنجم ـ تعویق صدور حکم ۱۳۹
فصل ششم ـ تعلیق اجرای مجازات (مواد ۵۵-۴۶) ۱۴۴
سؤالات فصل ششم ـ تعلیق اجرای مجازات (مواد ۵۵-۴۶) ۱۴۶
پاسخنامه فصل ششم ـ تعلیق اجرای مجازات ۱۵۱
فصل هفتم ـ نظام نیمه آزادی (مواد ۵۷-۵۶) ۱۶۴
سؤالات فصل هفتم ـ نظام نیمه آزادی (مواد ۵۷-۵۶) ۱۶۴
پاسخنامه فصل هفتم ـ نظام نیمه آزادی ۱۶۵
فصل هشتم ـ نظام آزادی مشروط (مواد ۶۳-۵۸) ۱۶۸
سؤالات فصل هشتم ـ نظام آزادی مشروط (مواد ۶۳-۵۸) ۱۷۰
پاسخنامه فصل هشتم ـ نظام آزادی مشروط ۱۷۲
فصل نهم ـ مجازاتهای جایگزین حبس (مواد ۸۷-۶۴) ۱۷۵
سؤالات فصل نهم ـ مجازاتهای جایگزین حبس (مواد ۸۷-۶۴) ۱۷۹
پاسخنامه فصل نهم ـ مجازاتهای جایگزین حبس ۱۸۵
فصل دهم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان (مواد ۹۵-۸۸) ۱۹۸
سؤالات فصل دهم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان (مواد ۹۵-۸۸) ۲۰۱
پاسخنامه فصل دهم ـ مجازاتها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان ۲۰۸
فصل یازدهم ـ سقوط مجازات (مواد ۱۲۱-۹۶) ۲۲۵
مبحث اول – عفو (مواد ۹۸-۹۶) ۲۲۵
سؤالات مبحث اول – عفو (مواد ۹۸-۹۶) ۲۲۵
پاسخنامه تشریحی مبحث اول – عفو ۲۲۶
مبحث دوم - نسخ قانون (ماده ۹۹) ۲۳۰
مبحث سوم - گذشت شاکی (مواد ۱۰۴-۱۰۰) ۲۳۰
سؤالات مبحث سوم - گذشت شاکی (مواد ۱۰۴-۱۰۰) ۲۳۲
پاسخنامه تشریحی مبحث سوم- گذشت شاکی ۲۳۵

مبحث چهارم - مرور زمان (مواد ۱۱۳-۱۰۵) ۲۴۰
سؤالات مبحث چهارم - مرور زمان (مواد ۱۱۳-۱۰۵) ۲۴۲
پاسخنامه تشریحی مبحث چهارم- مرور زمان ۲۴۳
مبحث پنجم - توبه مجرم (مواد ۱۱۹-۱۱۴) ۲۴۶
سؤالات مبحث پنجم - توبه مجرم (مواد ۱۱۹-۱۱۴) ۲۴۷
پاسخنامه تشریحی مبحث پنجم- توبه مجرم ۲۵۰
مبحث ششم - اعمال قاعده درأ (مواد ۱۲۱-۱۲۰) ۲۵۷

➢ بخش سوم: جرایم (مواد ۱۳۹-۱۲۲)

فصل اول ـ شروع به جرم (مواد ۱۲۴-۱۲۲) ۲۶۰
سؤالات فصل اول ـ شروع به جرم (مواد ۱۲۴-۱۲۲) ۲۶۱
پاسخنامه تشریحی فصل اول ـ شروع به جرم ۲۷۰
فصل دوم ـ شرکت در جرم (ماده ۱۲۵) ۲۹۰
سؤالات فصل دوم ـ شرکت در جرم (ماده ۱۲۵) ۲۹۰
پاسخنامه تشریحی فصل دوم ـ شرکت در جرم ۲۹۳
فصل سوم ـ معاونت در جرم (مواد ۱۲۹-۱۲۶) ۲۹۸
سؤالات فصل سوم ـ معاونت در جرم (مواد ۱۲۹-۱۲۶) ۲۹۹
پاسخنامه تشریحی فصل سوم ـ معاونت در جرم ۳۰۷
فصل چهارم ـ سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته (ماده ۱۳۰) ۳۲۴
سؤالات فصل چهارم ـ سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته (ماده ۱۳۰) ۳۲۴
پاسخنامه تشریحی فصل چهارم ـ سردستگی گروه مجرمانه سازمان یافته ۳۲۵
فصل پنجم ـ تعدد جرم (مواد ۱۳۵-۱۳۱) ۳۲۷
سؤالات فصل پنجم ـ تعدد جرم (مواد ۱۳۵-۱۳۱) ۳۲۹
پاسخنامه تشریحی فصل پنجم ـ تعدد جرم ۳۴۱
فصل ششم ـ تکرار جرم (مواد ۱۳۹-۱۳۶) ۳۶۰
فصل ششم ـ تکرار جرم (مواد ۱۳۹-۱۳۶) ۳۶۰
پاسخنامه تشریحی فصل ششم ـ تکرار جرم ۳۶۶

➢ بخش چهارم: شرایط و موانع مسئوولیت کیفری (مواد ۱۵۹- ۱۴۰)

فصل اول ـ شرایط مسؤولیت کیفری (مواد ۱۴۵-۱۴۰) ۳۷۶
سؤالات فصل اول ـ شرایط مسؤولیت کیفری (مواد ۱۴۵-۱۴۰) ۳۷۷
پاسخنامه فصل اول ـ شرایط مسؤولیت کیفری ۳۸۱

فصل دوم ـ موانع مسؤولیت کیفری (مواد ۱۵۹-۱۴۶) ۳۹۰
سؤالات فصل دوم ـ موانع مسؤولیت کیفری (مواد ۱۵۹-۱۴۶) ۳۹۳
پاسخنامه فصل دوم ـ موانع مسؤولیت کیفری ۴۰۴

➢ بخش پنجم: ادله اثبات در امور کیفری (مواد ۲۱۳- ۱۶۰)

فصل اول ـ مواد عمومی (مواد ۱۶۳-۱۶۰) ۴۲۶
سؤالات فصل اول ـ مواد عمومی (مواد ۱۶۳-۱۶۰) ۴۲۷
پاسخنامه فصل اول ـ مواد عمومی ۴۲۷
فصل دوم ـ اقرار (مواد ۱۷۳-۱۶۰) ۴۲۸
سؤالات فصل دوم ـ اقرار (مواد ۱۷۳-۱۶۰) ۴۲۹
پاسخنامه تشریحی فصل دوم ـ اقرار ۴۲۹
فصل سوم ـ شهادت (مواد ۲۰۰-۱۷۴) ۴۳۰
فصل چهارم ـ سوگند (مواد ۲۱۰-۲۰۱) ۴۳۴
فصل پنجم ـ علم قاضی (مواد ۲۱۳-۲۱۱) ۴۳۶

➢ بخش ششم: مسائل متفرقه (مواد ۲۱۶- ۲۱۴)

سؤالات بخش ششم ـ مسائل متفرقه (مواد ۲۱۶-۲۱۴) ۴۳۹
پاسخنامه بخش ششم ـ مسائل متفرقه ۴۳۹

➢ بخش هفتم: مکاتب کیفری

سؤالات مکاتب کیفری ۴۶۱
پاسخنامه تشریحی مکاتب کیفری ۴۶۵
منابع و مآخذ ۴۷۳

علائم اختصاري

۱. ق . م . ا ..... قانون مجازات اسلامی
۲. ق . آ . د . ک ..... قانون آیین دادرسی کیفری
۳. ق . م ..... قانون مدنی
۴. ق . ت ..... قانون تجارت
۵. ق . ا ..... قانون اساسی
۶. ق . ش . ح . ا ..... قانون شورای حل اختلاف
۷. ق . ج . س ..... قانون جرم سیاسی
۸. ق . م . ج . ن . م ..... قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح
۹. ل . ق . ا . ک . و ..... لایحه قانونی استقلال کانون وکلا
۱۰. ق . ج . ر ..... قانون جرائم رایانه‌ای
۱۱. ق . م . ا . ص ..... قانون مجازات اخلال گران در صنایع
۱۲. ق . م . ا . ص . ن . ا ..... قانون راجع به مجازات اخلال گران در صنایع نفت ایران
۱۳. ق . پ . ب . ک ..... قانون پولی بانکی کشور
۱۴. ق . م . ا . ن . ا . ک ..... قانون مجازات اخلال گران در نظام اقتصادی کشور
۱۵. ق . ح . ح . م ..... قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان
۱۶. ق . ت . م . م . ا . ا . ک .....قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشا، اختلاس و کلاهبرداری
۱۷. ل. ق . ا . ق . ق . ت ..... لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت
۱۸. ق . ت . ا ..... قانون تأمین اجتماعی
۱۹. ق . ا . ک ..... قانون استخدام کشوری
۲۰. ق . م . ق . ک . ا ..... قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۲۱. ق . ت . ا . و ..... قانون تصدیق انحصار وراثت
۲۲. ق . ص . چ ..... قانون صدور چک
۲۳. ق . م . ق . ا ..... قانون مبارزه با قاچاق انسان

پیشگفتار

حقوق جزا، به مثابه یکی از ارکان سترگ دانش حقوق، همواره در استقرار عدل و پاسداشت نظم اجتماعی، نقشی بنیادین ایفا کرده است. این شاخه از حقوق، در سرزمین ما، تاریخی دراز و آکنده از فراز و نشیب را پشت سر نهاده است. پیشینه قانون‌گذاری در عرصه حقوق کیفری، به دوران مشروطیت بازمی‌گردد؛ آنگاه که نخستین تلاش‌ها برای تدوین قوانینی مدون و سامان‌یافته آغاز شد. در همین زمان بود که قانون مجازات عمومی در سال ۱۳۰۴ خورشیدی به تصویب رسید و برای نخستین‌بار، چارچوبی مشخص و مدون برای جرایم و مجازات‌ها پدید آمد. هرچند این قوانین گامی بزرگ در مسیر قانون‌گذاری به شمار می‌رفت، با این همه، همچنان زیر نفوذ نظام‌های حقوقی مغرب‌زمین قرار داشت و از تطبیق کامل با مبانی اسلامی و ارزش‌های بومی سرزمین ما بی‌بهره بود. این نقصان، به‌سان زخمی کهنه، در کالبد نظام حقوقی کشور باقی ماند، تا آنکه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دگرگونی بنیادینی در ساختار حقوقی کشور پدید آمد. قانون‌گذار، با توجه به اقتضائات نوین و در راستای انطباق قوانین با موازین شرع مقدس اسلام، بر آن شد تا قانون مجازات اسلامی را به‌گونه‌ای نوین سامان دهد .بدین سان، قانون مجازات اسلامی نخستین‌بار در سال ۱۳۶۱ هجری خورشیدی، به صورت آزمایشی، به تصویب رسید. این قانون، در دهه‌های پسین، بارها مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفت و سرانجام در سال ۱۳۹۲، قانونی جدید و جامع با عنوان قانون مجازات اسلامی تصویب گردید. این قانون، نه‌تنها دربردارنده اصول و قواعدی روشن‌تر و جامع‌تر بود، بلکه ضمن پایبندی به مبانی شرعی، از رهنمودهای دانشوران و دستاوردهای علمی و تخصصی نیز بهره‌مند شد با این همه، قانون مجازات اسلامی، همچون هر قانون دیگری، از آنجا که زنده و پویاست، همواره نیازمند بازنگری و اصلاح است. این پویایی، سبب شد تا قانون‌گذار در سال ۱۳۹۹، اصلاحاتی را به تصویب رساند که طی آن، پاره‌ای از مواد قانونی به‌روزرسانی گردید؛ چنین اصلاحاتی، گواهی بر آن است که قانون مجازات اسلامی، همواره در مسیر تکامل و انطباق با نیازهای جامعه و مقتضیات زمان، گام برمی‌دارد.

امروزه، با عنایت به جایگاه قانون مجازات اسلامی در نظام حقوقی کشور، این قانون به یکی از دروس اساسی و مهم برای تمامی دانشجویان و علاقه‌مندان به رشته حقوق در دانشگاه‌ها مبدل گردیده است. افزون بر این، قانون مذکور از مهم‌ترین منابع برای تحصیلات تکمیلی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری به شمار می‌آید و نقشی تعیین‌کننده در ارزیابی سطح دانش و آمادگی دانشجویان برای ورود به عرصه حرفه‌ای مشاغل حقوقی، از جمله وکالت، قضاوت و سردفتری، ایفا می‌کند؛ با در نظر گرفتن این اهمیت و نیاز روزافزون دانشجویان و داوطلبان آزمون‌های حقوقی، بر آن شدیم تا مجموعه‌ای جامع از سؤالات درس حقوق جزا را که در تمامی آزمون‌های حقوقی سالیان اخیر مطرح شده‌اند، گردآوری کرده و به‌صورت مفصل و مبسوط به تحلیل و تبیین آن‌ها بپردازیم .

شایان ذکر است که قانون مجازات اسلامی، به‌عنوان اصلی‌ترین و اساسی‌ترین قانون جزایی کشور، از دو بخش کلی و مهم تشکیل شده است:

۱ .جزای عمومی:

این بخش به اصول و قواعد کلی ناظر بر جرایم و مجازات‌ها می‌پردازد و شامل مباحثی همچون عناصر تشکیل‌دهنده جرم، علل موجهه جرم، عوامل رافع مسئولیت کیفری و انواع مجازات‌هاست.

۲- جزای اختصاصی:

این بخش خود به چهار قسمت تقسیم می‌شود:

- جرایم علیه اموال و مالکیت: جرایمی نظیر سرقت، کلاهبرداری و خیانت‌درامانت.
- جرایم علیه مصالح عمومی کشور: از قبیل محاربه و افساد فی‌الارض، جرایم اقتصادی، جرایم رایانه‌ای و امنیتی.
- جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص: مانند قتل عمد، شبه‌عمد و غیرعمد، ضرب‌وجرح.
- جرایم علیه شخصیت معنوی اشخاص: از قبیل توهین، افتراء و نشر اکاذیب.

کتاب حاضر، که در برگیرنده تمامی موضوعات فوق‌الذکر است، با تحلیلی ژرف و موشکافانه از پرسش‌های آزمون‌های حقوقی، داوطلبان را یاری می‌رساند تا افزون بر تسلط بر مبانی نظری این دانش، با شیوهٔ طرح سؤالات نیز آشنا گردند و توانایی پاسخگویی به پرسش‌های پیچیده و چالش‌برانگیز را در خود تقویت نمایند. اثر پیش رو، که به منظور ارائهٔ منبعی جامع و دقیق برای داوطلبان آزمون‌های حقوقی به رشتهٔ تحریر درآمده، دارای ویژگی‌هایی منحصر به فرد است که آن را از سایر منابع مشابه متمایز می‌سازد. از جملهٔ مهم‌ترین خصایص این اثر می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- **کامل‌ترین مجموعه سؤالات آزمون‌های سنوات گذشته** این کتاب شامل تمامی سؤالات آزمون‌های حقوقی (کارشناسی ارشد، دکتری، وکالت، قضاوت) از سال ۱۳۹۲ تا آخرین آزمون در سال ۱۴۰۳ است. این انتخاب دقیق بازه زمانی، بر اساس تطابق با قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ صورت گرفته و به داوطلبان این امکان را می‌دهد که با سؤالاتی جدید، آشنا شوند.

۲. پرهیز از سؤالات تألیفی برخلاف بسیاری از منابع مشابه که حاوی سؤالات تألیفی و غیرواقعی هستند، این کتاب تنها به سؤالات آزمون‌های معتبر و رسمی پرداخته است. این ویژگی موجب می‌شود تا داوطلبان با سبک واقعی طراحی سؤالات آشنا شوند و از این رو، تجربهٔ آزمون برای آنان ملموس‌تر و واقعی‌تر گردد.

نکته بسیار مهم: آزمون‌سازی (test making) حرفه بسیار دشوار و خطیری است و کتب زیادی در اروپا و آمریکا در این زمینه نگاشته شده است. اگر خوانندهٔ محترم فرصت مراجعه به کتب منتشره مزبور را داشته باشد، اهمیت و دشواری فوق‌الذکر در طرح سؤالات چهارگزینه‌ای را بهتر دریافت خواهد کرد. در طراحی سؤال، طراح سؤال (test maker) ابتدا صورت سؤال (stem) را بایستی با دقت و

وسواس فراوان آماده کرده و به‌گونه‌ای هوشمند نکات و اشاراتی (hints) که راهنمایی‌کننده آزمون دهنده (test takers) برای انتخاب دقیق‌ترین پاسخ باشد را در صورت سؤال قرار دهد. انتخاب گزینه‌ها (Choices) از طراحی صورت سؤال دشوارتر است. زیرا در یک تست استاندارد، توزیع گزینه صحیح در بین چهارگزینه بایستی با دقت فراوانی انجام شود که بتواند اولاً مخاطب را با چالش ذهنی در انتخاب روبه‌رو سازد، ثانیاً اگر پاسخ صحیح در یک گزینه به طور صددرصد قرار دارد، سایر گزینه‌ها نیز بایستی درصدی از پاسخ را داشته باشند. زیرا در این حالت است که می‌توان هدف از آزمون که تشخیص توانمندی و سنجش دانش مخاطب نسبت به موضوع است را تحصیل شده دانست. از این‌رو گفته شده که تست طراحی داشته بایستی دارای اعتبار (face validity and content validity) باشد. نتیجه این‌که طراحی تست امری است که نیازمند تخصص در آزمون‌سازی، تسلط کامل به موضوع و صرف زمان زیاد برای کنترل و نهایی‌سازی سؤال طراحی شده است و گاه طراحی یک تست روزها و بلکه هفته‌ها زمان نیاز دارد تا استاندارد لازم را کسب کرده باشد. اینک خواننده محترم بایستی خود قضاوت کند که کتب تستی که عمدتاً در زمان‌های بسیار کوتاه هزاران تست تألیفی را به داوطلب آزمون عرضه می‌کند، چه اعتباری می‌تواند داشته باشد؟!

۳. ارائه رفرنس دقیق طرح سؤالات برای هر سؤال، منبع طرح آن به‌صورت دقیق ذکر شده است. این شامل شماره ماده قانونی، شماره صفحه از کتاب مرجع و حتی شماره سطر می‌شود. این دقت در ارجاعات، به داوطلبان کمک می‌کند تا به آسانی به منابع اصلی دسترسی داشته و درک عمیق‌تری از مباحث حقوقی پیدا کنند.

۴. پاسخ‌های تشریحی جامع و مستند پاسخ‌ها به سؤالات، کاملا تشریحی و با استناد به منابع معتبر و نظرات اساتید برجسته حقوق جزا تدوین شده‌اند. در این پاسخ‌ها، کوشش شده است تا از ارائه نظرات شخصی پرهیز شده و صرفاً تحلیل‌های علمی و مستند ارائه گردد. این امر به داوطلبان این امکان را می‌دهد که با دلایل و استدلال‌های صحیح آشنا شوند.

۵. تحلیل علت رد گزینه‌ها یکی از چالش‌های مهم داوطلبان، درک علت نادرستی گزینه‌های دیگر است. در این کتاب، برای هر سؤال، علت رد گینه‌های نادرست نیز به‌صورت جامع توضیح داده شده است. این ویژگی به داوطلبان کمک می‌کند تا نه تنها پاسخ صحیح را بشناسند، بلکه با دلایل نادرستی گزینه‌های دیگر نیز آشنا شوند.

۶. پاسخ به تمامی سؤالات سخت و دشوار حتی سؤالاتی که ممکن است چالشی یا بسیار دشوار باشند، با دقت مورد بررسی قرار گرفته و پاسخ داده شده‌اند. این امر موجب می‌شود تا داوطلبان با هر نوع سؤالی که ممکن است در آزمون با آن مواجه شوند، آشنا شوند و اطمینان بیشتری در پاسخ‌گویی به سؤالات دشوار داشته باشند.

۷. میزان اهمیت سوالات در جوار هر پرسش، نمادی از باتری تعبیه گردیده است که داوطلبان را از میزان اهمیت و تکرار آن پرسش در ادوار گذشته آگاه می‌سازد. این ویژگی، امکان تخصیص زمان بیشتر و تمرکز بالاتر به پرسش‌ها و مباحث مهم‌تر و صرف زمان کمتر برای مباحث کم‌اهمیت‌تر را برای داوطلبان فراهم می‌آورد.

این نمادها به شکل زیر می‌باشد:

این اثر، که نخستین بار به زیور طبع آراسته می‌گردد، نه صرفاً صحیفه‌ای مکتوب، بلکه ثمرهٔ سال‌ها سعی بلیغ و ممارست پیگیر این بنده‌است، وکیلی که عمر خویش را در خدمت به اعتلای عدل و داد و تعلیم و تعلم حقوق کیفری سپری نموده، و نیز بهره‌مندی از رهنمودهای ارجمند و راهگشای اساتید بلندپایه و نام‌آور این عرصه. در این مسیر پر پیچ و خم، که با چالش‌ها و موانع گوناگون همراه بود، همواره کوشیده‌ام تا با تکیه بر دانش اندوخته و تجربهٔ حاصل از سالیان متمادی فعالیت در عرصهٔ حقوق و نشر حقوقی، اثری جامع، کارآمد و در عین حال، قابل فهم را به جامعهٔ حقوقی فرهیختهٔ تقدیم نمایم. یقین دارم که نقدها و پیشنهادات ارزشمند شما فرزانگان و صاحب‌نظران، همچون نوری فروزان، راهنمای این بنده در بهبود و ارتقای نسخه‌های آتی این اثر باشد.

امید است که این کتاب، که با عشق و دلسوزی فراوان به رشتهٔ تحریر درآمده، بتواند نقشی هرچند اندک، در توفیق و کامیابی شما عزیزان در آزمون‌های حقوقی و نیز در اعتلای سطح دانش حقوقی جامعهٔ گرانقدرمان ایفا نماید. مطالعهٔ دقیق، ژرف و توأم با تأمل این اثر، و تسلط بر مفاهیم و مباحث طرح‌شده در آن، می‌تواند گامی استوار، مطمئن و بلند در مسیر نیل به کامیابی‌های چشمگیر باشد. بی‌گمان، پشتکار، همت والای شما، و عزم راسخ شما در کنار این منبع ارزشمند، درهای موفقیت را به روی شما خواهد گشود و شما را در رسیدن به اهداف رفیعتان یاری خواهد کرد.

با آرزوی کامیابی، سربلندی و توفیق روزافزون برای تمامی خوانندگان ارجمند و فرزانه.

برای بهره‌گیری بهتر از این اثر، به کانال تلگرام (t.me/azmoonyar) مراجعه نمایید.

حمید قهرمانی

ROTBE_1_JAZA

هشدار مهم

مخاطب این هشدار تعداد محدود و انگشت‌شمار سارقان ادبی شناخته شده می‌باشند که دائماً منتظر فرصت هستند تا از ثمره تلاش و زحمات علمی دیگران سوءاستفاده نمایند. از این رو به اطلاع می‌رساند طبقه‌بندی سؤالات، نحوه پاسخ‌دادن، شیوهٔ رفرنس‌دهی و سبک و سیاق پاسخ‌گویی سؤالات برای اولین‌بار توسط نگارنده در این کتاب ارائه می‌شود بنابراین هر گونه الگوبرداری به هر طریق با پیگیری قاطع واحد حقوقی این انتشارات مواجه می‌گردد.

کتاب اول

کلیات (مواد ۲۱۶- ۱)

بخش اول

مواد عمومی (مواد ۱۳- ۱)

فصل اول . تعاریف (مواد ۲-۱)

متن مواد مورد استناد

ماده ۱– قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرایم و مجازاتهای حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسؤولیت کیفری و قواعد حاکم بر آنها است.

ماده ۲– هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می‌شود.

سؤالات فصل اول: تعاریف (مواد ۲-۱)

۱.«الف» مبادرت به خرید یک بیت‌کوین کرده و سپس آن را به «ب» می‌فروشد. در صورتی که این کار را از طریق صرافی‌های خارجی انجام داده باشد، مرتکب چه جرمی شده است؟ (ارشد ۱۴۰۲)

۱) پولشویی
۲) قاچاق ارز
۳) تحصیل مال از طریق نامشروع
۴) مرتکب جرمی نشده است.

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۲. مقررات موضوعه مربوط به کدام یک از نهادهای حقوق کیفری طبق قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ به صراحت نسخ شده است؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۳)

۱) کیفرهای اصلی
۲) کیفرهای تعزیری
۳) کیفرهای تکمیلی
۴) اقدام‌های تأمینی و تربیتی

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۳. شخصی نوار و تصاویری که عفت و اخلاق عمومی را جریحه‌دار می‌نماید، فقط نگهداری می‌کند. عمل وی کدام است؟ (وکالت ۱۳۹۳)

۱) تظاهر به عمل حرام
۲) معاونت در جرم
۳) فاقد وصف جزایی است.
۴) جرم محسوب می‌شود.

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۴.کدام یک از رفتارهای زیر، جرم نیست ؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۶)

۱) تدلیس در ازدواج توسط زوجه
۲) یاد کردن سوگند دروغ در دعاوی حقوقی
۳) دفن بدون جواز جنازه ای که به طور طبیعی فوت کرده
۴) عدم ثبت واقعه ازدواج یا طلاق، بدون عذر موجه توسط زوجه

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۵.آقای «الف» که در ساحل دریا به حرفه نجات غریق اشتغال دارد. با مشاهده‌ی استمداد فردی در دریا در شرایطی که امکان کمک رسانی به او را دارد، از نجات وی خودداری می‌کند. ترک فعل او بر اساس کدام یک از مبانی زیر جرم تلقی می‌شود؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۳)

۱) ترک وظیفه ناشی از قانون یا قرارداد

۲) ترک وظیفه ناشی از ایجاد خطر قبلی

۳) ترک وظیفه ناشی از وجود رابطه خاص

۴) ترک وظیفه ناشی از پذیرش اختیاری مسؤولیت

۱ ۲ ۳ ۴

۶.شخصی برای راه‌اندازی کارگاهی، وامی از بانک دولتی دریافت می‌دارد و کارگاه مذکور را راه‌اندازی می‌کند. او در زمان سررسید، عمداً از بازپرداخت وام خودداری می‌نماید. حکم عمل وی چیست؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۵)

۱) تصرف غیرمجاز در اموال دولتی

۲) خیانت در امانت

۳) جرم نیست.

۴) کلاهبرداری

۱ ۲ ۳ ۴

۷.جمشید به بهانه تأمین هزینه عمل جراحی فرزندش، مبلغی را برای مدت یک سال از فریدون قرض می‌کند. جمشید بر خلاف ادعایش، وجهی را که قرض گرفته برای خرید ارز استفاده می‌کند. سپس ارز را به فروش رسانده و سود قابل توجهی کسب می‌کند. آنگاه بدهی خود را با شش ماه تأخیر می‌پردازد. رفتار وی مصداق کدام مورد است؟

(دکتری ۱۳۹۶)

۱) خیانت در امانت

۲) فاقد وصف کیفری

۳) کلاهبرداری

۴) تحصیل مال از طریق نامشروع

۱ ۲ ۳ ۴

۸.کارمندی برای کار معینی، یک مبلغ اما در چند نوبت، از کسی رشوه می‌گیرد، رفتار او چه جرمی است؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۶)

۱) مرکب ۲) مستمر

۳) به عادت ۴) آنی

۱ ۲ ۳ ۴

۹.«الف» و «ب» ماشینی را به مقصد معین با قیمتی خاص به صورت دربست کرایه می‌کنند. در انتهای مسیر، برخلاف واقعیت وانمود می‌کنند که پول همراه نداشته و باید از عابر بانک برداشت کنند، اما به محض پیاده شدن و بدون پرداخت کرایه فرار می‌کنند. رفتار ایشان از نظر کیفری، چه وصفی دارد؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۷)

۱) خیانت در امانت
۲) سرقت
۳) فاقد وصف مجرمانه است.
۴) کلاهبرداری

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۱۰.کدام یک از جرایم زیر، مستمر است؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۷)

۱) آدم‌ربایی
۲) شنود رایانه‌ای
۳) دسترسی غیرمجاز
۴) توقیف غیرقانونی

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۱۱.کدام مورد در خصوص اصول حاکم بر حقوق جزا صحیح است؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۸)

۱) در صورت وجود دو تفسیر نسبت به مقرره قانونی، تفسیری که با اصول هماهنگ است، صحیح‌تر است.
۲) اصول زمانی قابل اعمال است که الزاماً در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی آمده باشد.
۳) اصول حقوق جزا منحصر به مواردی است که در قانون اساسی ذکر شده است.
۴) اصول حاکم بر حقوق جزا در باب مسئولیت کیفری، استثناپذیر نیست.

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۱۲.کدام‌یک از جرایم زیر، مستمر محسوب می‌شوند؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۸)

۱) تبانی برای ارتکاب جرم علیه امنیت داخلی یا خارجی
۲) رها کردن طفل در محل خالی از سکنه
۳) تغییر غیرمجاز کاربری اراضی
۴) تصرف عدوانی

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۱۳.«حسین» راننده یک شرکت خصوصی است که در زمینه حمل و نقل غله فعالیت می‌کند. شرکت مزبور حمل غلات متعلق به یک اداره دولتی را به عهده گرفته است و «حسین» موظف می‌شود تا با کامیون، غلات را منتقل کند. وی با سرعت غیرمجاز در جاده خاکی حرکت کرده و بی‌احتیاطی او باعث می‌شود مقدار غله‌ای که از درزهای کامیون خارج می‌شود بیش از حد معمول باشد، «حسین» مرتکب چه جرمی شده است؟
(ارشد سراسری ۱۳۹۹)

۱) تضییع اموال عمومی
۲) خیانت در امانت
۳) در حکم اختلاس
۴) مرتکب جرمی نشده است.

پاسخ: ۴ ۳ ۲ ۱

۱۴.«الف» که می‌داند «ب» دوست «ج» (قاضی دادگستری) است. از «ب» می‌خواهد که با «ج» تماس گرفته و از وی بخواهد در پرونده او دقت کند. «ب» با «ج» تماس گرفته و از وی می‌خواهد پرونده «الف» را با دقت بخواند نهایتاً «ج» با تشخیص مجرمیت «الف» وی را محکوم می‌کند. «ب» مرتکب چه جرمی شده است؟ (ارشد سراسری ۱۳۹۹)

۱) شروع به اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی

۲) اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی

۳) تلاش جهت فراری دادن متهم از محاکمه

۴) مرتکب جرمی نشده است.

①②③④

۱۵. «الف» برای فروش غیرقانونی مال دیگری به «ج»، از دوستش «د» در اداره ثبت، مشخصات مالک را مطالبه می‌کند. «د» در پی اصرار «الف» و برای رها شدن از دست وی، اسم و مشخصاتی موهوم در اختیار وی قرار می‌دهد و «الف» با این مشخصات، اوراقی را جعل و به عنوان وکیل مالک، ملک را به «ج» منتقل می‌کند، وصف رفتار «د» کدام است؟

(ارشد سراسری ۱۴۰۰)

۱) مسئولیت ناشی از رفتار غیر در جرم انتقال مال غیر

۲) شرکت در انتقال مال غیر

۳) معاونت در انتقال مال غیر

۴) جرم نیست.

①②③④

۱۶.در خصوص عنصر روانی جرم، کدام گزینه صحیح است؟ (ارشد سراسری ۱۴۰۰)

۱) جرایم غیرعمد فاقد عنصر روانی هستند.

۲) جرایم مطلق به عکس جرایم مقیّد نیاز به عنصر روانی ندارند.

۳) جنایت خطای محض توسط فرد عاقل و بالغ، فاقد عنصر روانی نسبت به مجنی‌علیه است.

۴) در جرایم عمدی مرکب از دو یا چند رفتار، وجود عنصر روانی در یک رفتار برای تحقق جرم کفایت می‌کند.

①②③④

۱۷.معیار تشخیص جرم نظامی کدام است؟ (ارشد سراسری ۱۴۰۰)

۱) شخصیت مرتکب ـ ذهنیت مرتکب

۲) موضوع جرم ـ نوع جرم ـ ذهنیت مرتکب

۳) شخصیت مرتکب ـ نوع جرم

۴) موضوع جرم ـ ذهنیت مرتکب

①②③④

۱۸.کارمند دولت، وجوهی را که اشتباهاً به حساب او در بانک واریز شده، برداشت می‌نماید. او به کدام اتهام، قابل تعقیب کیفری است؟ (وکالت ۱۳۹۵)

۱) هیچ اتهامی
۲) تحصیل مال از طریق نامشروع
۳) اختلاس
۴) تصرف غیرقانونی اموال دولتی

④ ③ ② ①

۱۹.کالایی به امین داده شده که به قیمت معین بفروشد و وجه آن را به مالک کالا رد کند، لیکن امین کالا را گران‌تر از قیمت معهود فروخته و مابه‌التفاوت را مسترد نکرده است. چه اتهامی متوجه امین است؟ (وکالت ۱۳۹۶)

۱) گران‌فروشی
۲) خیانت در امانت
۳) هیچ اتهامی
۴) تصرف غیرقانونی

④ ③ ② ①

۲۰.احمد به بهرام اجازه می‌دهد ۲۰ کیلوگرم از میوه‌های باغ را چیده و برای مصرف شخصی ببرد. بهرام پنج کیلوگرم را مصرف کرده و ۱۵ کیلوگرم از این میوه‌ها را به فروش می‌رساند. وی مرتکب کدام جرم شده است؟ (قضاوت ۱۳۹۶)

۱) فروش مال غیر
۲) تصرف غیرقانونی در اموال دیگری
۳) مرتکب جرمی نشده است.
۴) خیانت در امانت

④ ③ ② ①

۲۱.«الف» با کشیدن سلاح و ایجاد رعب، دیگری را به استرداد گوشی همراه متعلق به خود وادار کرده است. «الف» به چه جرمی، قابل تعقیب کیفری است؟ (وکالت ۱۳۹۷)

۱) تهدید
۲) اخاذی
۳) محاربه
) هیچ جرمی

④ ③ ② ①

۲۲.«الف» حین عبور از خیابان، کیفی را در مسیر خود پیدا می‌کند و با تصرف آن، به سرعت از محل فرار می‌کند. مالک در آن لحظه و در تعقیب او موفق نمی‌شود کیف را به علت مقاومت متصرف از او بازپس بگیرد. «الف» به چه اتهامی، قابل تعقیب کیفری است؟ (وکالت ۱۳۹۷)

۱) خیانت در امانت
۲) سرقت
۳) تحصیل مال از طریق نامشروع
۴) هیچ اتهامی

④ ③ ② ①

۲۳.یک جهانگرد خارجی اتومبیلی را کرایه می‌کند. در پایان گشت‌وگذار، کیف پر از پول خود را جلوی راننده می‌گیرد تا کرایه خویش را از کیف بردارد. اما راننده با علم به ناآگاهی توریست از ارزش پول‌های رایج و با سوءنیت، مبلغ هنگفتی را از کیف برمی‌دارد. رفتار وی مصداق چه جرمی است؟ (وکالت ۱۳۹۷)

۱) خیانت در امانت ۲) تحصیل مال از طریق نامشروع

۳) سرقت ۴) فاقد عنوان مجرمانه است. ④③②①

۲۴.«الف» با مراجعه به یک شخص نیکوکار، به دروغ وانمود می‌کند که سند ازدواجی که در دست اوست مربوط به دخترش است و برای تهیه جهیزیه به او، نیاز به کمک مالی دارد و از این طریق، با فریب شخص نیکوکار، مبلغ ۱۰ میلیون تومان از او دریافت می‌کند. رفتار «الف» مشمول کدام‌یک را عناوین زیر است؟ (قضاوت ۱۳۹۷)

۱) دروغ صرف و فاقد عنوان مجرمانه ۲) تکدی ④③②①

۳) کلاشی ۴) توسل به وسایل متقلبانه و کلاهبرداری

۲۵.شخصی با ارائه مدرک مجعول در دانشگاه به مدت چهار سال مشغول تحصیل می‌شود. جرم وی از چه نوع است؟ (مرکز وکلای ۱۴۰۲)

۱) مرکب ۲) به عادت ۳) مستمر ۴) آنی

④③②①

پاسخنامه فصل اول . تعاریف

۱- گزینه (۴) صحیح است. به استناد ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲ و نظر موافق دکتر عباس منصورآبادي در کتاب کلیات حقوق جزا، ص ۲۱، دو سطر مانده به آخر، انتشارات میزان، چاپ هفتم، پاییز ۱۴۰۱ و همچنین کتاب ارزهاي مجازي (جهاني شدن بزهکاري و سیاست جنایي) دکتر عارف خلیلي پاچي، صفحات ۲۸۸ تا ۲۹۰، انتشارات میزان، چاپ اول، تابستان ۱۴۰۱ و کتاب مباني و قواعد نقل و انتقال ارز، صفحات ۴۴ تا ۴۸، دکتر سجاد عسگری، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۹۸

✍ **پاسخ تشریحی:** در خصوص رمز ارزها و به‌ویژه بیت کوین (Bit coin)، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده است که انتشار این رمز ارزها با پشتوانه طلا، فلزات گرانبها و ریال در انحصار این بانک است. بنابراین می‌توان استنباط کرد که سایر اشخاص از فعالیت در این خصوص ممنوع می‌باشند. بانک مرکزی با استناد به قانون پولی و بانکی کشور (مصوب ۱۳۵۱ و اصلاحات بعدی آن) می‌گوید که تولید و انتشار پول رایج و تعیین ابزارهای پرداخت در انحصار وی می‌باشد. از سوی دیگر شورای عالی مبارزه با پولشویی نیز در دی ماه ۱۳۹۶ و در سی امین جلسه خود مشخصاً به کارگیری

ابزار «بیت کوین» و سایر ارزهای مجازی در تمامی مراکز پولی و مالی کشور را ممنوع نمود. با توجه به مقدمه فوق به این نتیجه می‌رسیم که خرید و فروش «بیت کوین» در کشور ایران در مراکز رسمی ممنوع است. اما از آنجایی‌که «ممنوعیت» لزوماً «مجازات» به دنبال ندارد و از دیدگاه حقوق کیفری امروزی جرم، رفتار ارادیِ ممنوعِ قابل مجازات است و آن را از سایر رفتارهای ممنوع جدا می‌کند، می‌توان نتیجه گرفت که خرید و فروش مذکور در صورت سوال جرم نیست. زیرا ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲ رفتاری را جرم محسوب کرده که در قانون برای آن «مجازات» تعیین شده باشد. بنابراین اگر شما به قانون مبارزه با پولشویی (مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی) یا قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (مصوب ۱۳۸۶ با اصلاحات بعدی) و همچنین ماده ۲ ق.ت.م.م.ا.ا.ک (مصوب ۱۳۶۷ با اصلاحات بعدی) که ماده قانونی تحصیل مال از طریق نامشروع است مراجعه کنید، این نکته روشن می‌شود که هیچ‌گونه نصی در خصوص مجازات خرید و فروش رمز ارز بیت کوین مطرح نشده است. همچنین بررسی قوانین و مقررات در این زمینه از یکسو، نشانگر فقدان مقرره‌ی قانونی مشخصی در خصوص رمز ارزها می‌باشد و از سوی دیگر، باید به این نکته اشاره کرد که صرافی‌های موجود در کشور در حال حاضر تنها مجاز به انجام معاملات «ارزهای رایج خارجی» هستند و مجوزی برای معامله رمز ارزها ندارند. این امر با بررسی «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها» مصوب مرداد ۱۳۹۳ قابل مشاهده است.

✍ **علت رد سایر گزینه‌ها: گزینه اول غلط است.** زیرا مطابق بند «الف» ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۸۶، پولشویی عبارت است از تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرایم با علم به منشاء مجرمانه آن. به عبارت دیگر در پولشویی ما با یک جرم منشاء روبرو هستیم که عواید حاصل از آن وارد معامله‌ی جدیدِ به ظاهر قانونی می‌شود و به اصطلاح آن پول کثیف در معامله جدید تطهیر می‌شود. در حالی که در فرض سوال رفتار «الف» جرم نیست تا بتوان به آن عنوان پولشویی داد. **گزینه دوم غلط است.** چون بر اساس بند «الف» ماده ۱ قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز هر فعل یا ترک فعلی که موجب نقض تشریفات قانونی مربوط به ورود و خروج کالا و ارز گردد و بر اساس این قانون و یا سایر قوانین، قاچاق محسوب و برای آن مجازات تعیین شده باشد، در مبادی ورودی یا هر نقطه از کشور حتی محل عرضه آن در بازار داخلی کشف شود، قاچاق کالا و ارز نامیده می‌شود. پرواضح است که اولاً محل مبادله در صرافی خارج از کشور بوده و ثانیاً برای خرید بیت کوین مجازات تعیین نشده است، بنابراین جرم نیست. **گزینه سوم غلط است.** به دلیل اینکه تحصیل مال از طریق نامشروع موضوع ماده ۲ ق.ت.م.م.ا.ا.ک ۱۳۶۷ با اصلاحات بعدی است که می‌گوید: «هرکس به نحوی از انحاء امتیازاتی را که به اشخاص خاص به جهت داشتن شرایط مخصوص تفویض می‌گردد نظیر جواز صادرات و واردات و آنچه عرفا موافقت اصولی گفته می‌شود در معرض خرید و فروش قرار دهد و یا از آن سوء استفاده نماید و یا در توزیع کالاهایی که مقرر بوده طبق ضوابطی توزیع نماید مرتکب تقلب شود و یا بطور کلی مالی یا وجهی تحصیل کند که طریق تحصیل آن فاقد مشروعیت قانونی بوده است مجرم محسوب و علاوه بر رد اصل

مال به مجازات سه ماه تا دو سال حبس و یا جریمه نقدی معادل دو برابر مال بدست آمده محکوم خواهد شد.» همانطور که مشاهده می‌کنید رفتار «الف» با موارد گفته شده در این ماده قابل تطبیق نیست.

۲- گزینه (۴) صحیح است. به استناد ماده ۷۲۸ ق.م.ا.۱۳۹۲ و نظر دکتر فرید محسني در کتاب شرح قانون مجازات اسلامي، ص ۲۴۸، سطور ۶ تا ۱۲، انتشارات مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضاییه، چاپ اول، ۱۹۷

✍ **پاسخ تشریحی:** در خصوص نسخ قوانین با دو نوع نسخ روبرو هستیم: نسخ ضمنی و نسخ صریح.در نسخ ضمنی قانون موخر بدون آنکه به شکل صریح نسخِ یک قانونِ مقدم را اعلام کند، به دلیل تعارض ماهوی با مفاد قانون مقدم موجب نسخ آن می‌شود مثلاً به موجب ماده ۱۴ ق.آ.د.م مصوب ۱۳۷۹ درخواست تامین دلیل و امارات را از دادگاهی باید درخواست کرد که دلایل و امارات مورد درخواست در حوزه‌ی آن واقع شده است. در اینجا با نسخ ضمنی روبرو هستیم چرا که قانون موخر (شورای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲) در خصوص تامین دلیل با قانون مقدم (قانون آیین دادرسی مدنی) در تعارض است و ما به قانون موخر عمل می‌کنیم زیرا آخرین اراده قانونگذار است؛ در بند ۷ ماده ۱۲ ق.ش.ح.ا. مصوب ۱۴۰۲ درخواست تأمین دلیل در صلاحیت دادگاه صلح قرار گرفته است. اما گاهی قانونگذار به صراحت قانون مقدم را نسخ می‌کند مثل ماده ۷۲۸ ق.م.ا.۱۳۹۲ که صراحتاً قانون اقدامات تامینی مصوب ۱۳۳۹/۲/۱۲ را الغا کرده است.

لازم به توضیح است که سایر گزینه‌ها به موجب ماده ۱۴ ق.م.ا.۱۳۹۲ به قوت خود باقی مانده است. زیرا این مجازات در ماده ۱۲ ق.م.ا.۱۳۷۰ نیز وجود داشته‌اند.

متن ماده مورد استناد: ماده ۷۲۸- (اصلاحی ۱۳۹۹/۲/۲۳) قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۰۴/۱۱/۷، قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲/۳/۷، قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۲/۵/۱۸، قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰/۵/۸، مواد(۶۲۵)، (۶۲۶)، (۶۲۷)، (۶۲۸)، (۶۲۹)، (۷۲۶)، (۷۲۷) و (۷۲۸) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی«تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده» مصوب ۱۳۷۵/۳/۲، قانون اقدامات تأمینی مصوب ۱۳۳۹/۲/۱۲و قانون تعریف محکومیت‌های مؤثر در قوانین جزائی مصوب ۱۳۶۶/۷/۲۶ و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها درصورت عدم نسخ در سایر قوانین قبلی و سایر قوانین مغایر از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون نسخ می‌گردد.قانون فوق مشتمل بر هفتصد و بیست و هشت ماده در جلسه مورخ اول اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و نود و دو کمیسیون قضائی و حقوقی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم(۸۵) قانون اساسی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۹۲/۲/۱۱ به تأیید شورای نگهبان رسید. عبارت «حداکثر مجازات کمتر از نود و یک روز حبس و یا » از بند (۱) ماده (۳) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معیّن مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸ و عبارت «یا قانون» از صدر ماده (۱۲۷) این قانون حذف می‌شود و تبصره (۱) ماده (۱) و تبصره (۶) ماده (۵) قانون تشدید مجازات

مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷/۹/۱۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام و مصادیق خاص قانونی که در آنها برای شروع به جرم و معاونت در جرمِ مشخص تحت همین عناوین مجازات تعیین شده است و ماده (۶۶۶) کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی(تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۰۳/۰۲ و تبصره آن نسخ می‌گردد.

۳- گزینه (۳) صحیح است. به استناد ماده ۳ قانون نحوه‌ی مجازات اشخاصي که در امور سمعي و بصري فعاليت‌هاي غير مجاز مي‌نمايند مصوب ۱۳۸۷/۱۰/۱۹ و راي وحدت رويه ۶۴۵ديوان عالي کشور مورخ ۱۳۷۸/۰۹/۲۳

✍ **پاسخ تشریحی:** ماده ۳ قانون نحوه‌ی مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند، مجازات را متوجه کسانی می‌داند که به «تهیه ، توزیع و تکثیر» نوارها و لوح‌های فشرده و نمایش‌های مبتذل می‌پردازند. از طرفی رای وحدت رویه شماره ۶۴۵ هیات عمومی دیوان عالی کشور نیز نگهداری طرح، نقاشی، نوار و ویدئو و هر چیزی که عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند، در صورتی که برای تجارت و توزیع نباشد جرم محسوب نکرده است. من حیث المجموع عمل مرتکب در فرض سوال (نگهداری صرف نوار و تصویر مبتذل) فاقد وصف جزایی است.

✍ **علت رد سایر گزینه‌ها: گزینه اول غلط است.** چون تظاهر به عمل حرام در ماده ۶۳۸ ق.م.ا ۱۳۷۵ جرم انگاری شده است و شرط جرم بودن را با عباراتی نظیر «علناً»، «در انظار و اماکن عمومی» توصیف کرده است. در حالی‌که در فرض سوال اشاره‌ای به این عبارات نشده است. **گزینه دوم غلط است.** چون معاونت در جرم که در ماده ۱۲۶ ق.م.ا ۱۳۹۲ به آن اشاره شده است، زمانی مصداق پیدا می‌کند که مباشرِ جرمی وجود داشته باشد تا معاونت در جرم قابل تحقق باشد، در حالی‌که ما در فرض سوال با یک شخص روبرو هستیم. **گزینه چهارم غلط است.** چون همانطور که در رای وحدت رویه شماره ۶۴۵ مشاهده کردیم صرف نگهداری نوار و تصاویری که عفت عمومی را جریحه دار می‌کند، جرم نیست.

✍ **نکات مهم این سوال:** نکته‌ی مهم این سوال عبارت از جرم نبودن نگهداری اقلامی است که عفت عمومی را جریحه دار می‌کنند و همچنین مواردی که جرم محسوب می‌شوند، مثل تکثیر و توزیع آن اقلام.

۴- گزینه (۴) صحیح است. به استناد ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲ و ماده ۴۹ ق.ح.خ ۱۳۹۱

✍ **پاسخ تشریحی:** پر واضح است که بر اساس ماده فوق الذکر رفتاری جرم محسوب می‌شود که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد. حال اگر به تک تک گزینه‌ها مراجعه کنیم مشخص می‌شود که کدام یک از گزینه‌ها فاقد مجازات می‌باشند.

رفتار مندرج در گزینه چهارم (عدم ثبت واقعه ازدواج یا طلاق بدون عذر موجه توسط زوجه) دارای مجازات تلقی نشده است. زیرا به موجب ماده ۴۹ ق.ح.خ این تکلیف به عهده‌ی مرد (زوج) است نه

زوجه. مجازات مزبور برای «ازوج» جزای نقدی درجه ۵ (بیش از ۸۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال تا ۱/۶۵۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال یا حبس تعزیری درجه ۷ (از ۹۱ روز تا ۶ ماه) می‌باشد.

✍ **علت رد سایر گزینه‌ها: گزینه اول غلط است.** زیرا (تدلیس در ازدواج توسط زوجه) در ماده ۶۴۷ ق.م.ا. (تعزیرات) دارای مجازات حبس تعزیری از ۳ ماه تا ۱ سال است. **گزینه دوم غلط است.** چون (یاد کردن سوگند دروغ در دعاوی حقوقی) نیز در ماده ۶۴۹ قانون اخیرالذکر دارای مجازات ۶ ماه تا ۲ سال حبس است. **گزینه سوم غلط است.** برای اینکه (دفن بدون جواز جنازه‌ای که به طور طبیعی فوت کرده) در ماده ۶۳۵ تعزیرات مستوجب جزای نقدی از ۱۳/۲۰۰/۰۰۰ تا ۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال است.

متن ماده مورد استناد: ماده۴۹ ح.خ مصوب ۱۳۹۱- چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی به ازدواج دائم، طلاق یا فسخ نکاح اقدام یا پس از رجوع تا یک ماه از ثبت آن خودداری یا در مواردی که ثبت نکاح موقت الزامی است از ثبت آن امتناع کند، ضمن الزام به ثبت واقعه به پرداخت جزای نقدی درجه پنج و یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می‌شود. این مجازات در مورد مردی که از ثبت انفساخ نکاح و اعلام بطلان نکاح یا طلاق استنکاف کند نیز مقرر است.

۵- گزینه (۱) صحیح است. به استناد مواد ۲ و ۲۹۵ ق.م.ا.۱۳۹۲

✍ **پاسخ تشریحی:** ماده ۲ ق.م.ا. هر گونه رفتار اعم از فعل یا «ترک فعل» که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است را جرم محسوب کرده است. حال به ماده ۲۹۵ قانون فوق الاشعار مراجعه می‌کنیم که «ترک فعل» غریق نجات در آنجا جرم انگاری شده است. زیرا غریق نجات در ساحل دریا بر اساس قراردادی که با دولت یا بهره بردار خصوصی منعقد کرده است، موظف به نجات وی بوده ولی خودداری کرده است که به موجب ماده اخیر الذکر حَسَب مورد جنایت عمدی، شبه عمدی و یا خطای محض محسوب می‌شود. از آنجایی که برای سه نوع جنایت ذکر شده در قانون، «مجازات» تعیین شده است، بنابراین غریق نجات مرتکب «جرم» شده است.

متن ماده مورد استناد: ماده ۲۹۵ق.م.ا ۱۳۹۲- هرگاه کسی فعلی که انجام آن را برعهده گرفته یا وظیفه خاصی را که قانون بر عهده او گذاشته است، ترک کند و به سبب آن، جنایتی واقع شود، چنانچه توانایی انجام آن فعل را داشته باشد جنایت حاصل به او مستند می‌شود و حسب مورد عمدی، شبه‌عمدی، یا خطای محض است، مانند این که مادر یا دایه‌ای که شیر دادن را برعهده گرفته است، کودک را شیر ندهد یا پزشک یا پرستار وظیفه قانونی خود را ترک کند.

۶- گزینه (۳) صحیح است. به استناد ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲

✍ **پاسخ تشریحی:** پرداخت نکردن اقساط وام اگر چه دینی است بر ذمه وام گیرنده و وام دهنده می‌تواند مطابق سند رهنی تنظیمی در دفتر خانه اسناد رسمی، تقاضای صدور اجراییه برای وصول طلب خود نماید، اما این عمل در قانون جرم انگاری نشده زیرا برای آن «مجازاتی» تعیین نشده است. بگذارید سراغ سایر گزینه‌ها برویم و این موضوع را بررسی کنیم. **گزینه اول** (تصرف غیر مجاز در اموال دولتی) در ماده ۵۹۸ تعزیرات جرم انگاری شده است که اولاً این جرم توسط کارمندان دولتی یا وابسته به آنها قابل ارتکاب است و اموال مزبور هم باید بر حسب وظیفه به آنها سپرده شده باشد و ثانیاً آنها آن اموال را بدون قصد تملک مورد استفاده غیر مجاز قرار دهند. همانطور که می‌بینید هیچ ارتباطی با موضوع مندرج در فرض سوال ندارد. **گزینه دوم** (خیانت در امانت) در ماده ۶۷۴ تعزیرات جرم انگاری شده و بر اساس آن باید مالی به امین سپرده شده باشد و قرار باشد که آن را مسترد کند یا به مصرف معینی به نفع امانت دهنده برساند و بعداً آن مال توسط امین مفقود، تلف، تصاحب یا استعمال شود. در صورتی که وقتی شخص، وام را تحویل می‌گیرد، مالک آن شده و موضوع امانت منتفی است. **گزینه چهارم** (کلاهبرداری) نیز در ماده ۱ ق.ت.م.م.ا.ا.ک ۱۳۶۷ با اصلاحات بعدی جرم انگاری شده و توسل به وسایل متقلبانه و اغفال قربانی و بردن مال وی شروط تحقق این جرم است. در حالی که هیچکدام از این موارد در مورد فرض سوال صدق نمی‌کند.

۷- گزینه (۲) صحیح است. به استناد ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲ و ماده ۶۴۸ ق.م

✍ **پاسخ تشریحی:** ظاهر این سوال به اندازه‌ی کافی فریبنده است تا داوطلب را به سمت جرم کلاهبرداری سوق دهد. زیرا می‌توان مانورهای متقلبانه را در صورت سوال مشاهده کرد. اما مهم‌ترین نکته‌ای که باعث می‌شود وصف کیفری از رفتار فرد مندرج در صورت سوال زایل شود واژه‌ی «قرض» است. زیرا به موجب ماده ۶۴۸ ق.م. عقد قرض از جمله‌ی عقود تملیکی است. بنابراین پس از آنکه مقرض (قرض دهنده) مال را به مقترض (قرض گیرنده) تحویل می‌دهد، مقترض مالک مال مزبور می‌شود و می‌تواند هر گونه تصرفی در آن بنماید. پس رفتار «جمشید» در فرض سوال نه خیانت در امانت و نه کلاهبرداری و نه تحصیل مال از طریق نامشروع است و هیچگونه وصف کیفری بر آن مترتب نیست.

متن ماده مورد استناد: ماده ۶۴۸ ق.م - قرض عقدی است که بموجب آن احد طرفین مقدار معینی از مال خود را به طرف دیگر تملیک می‌کند که طرف مزبور مثل آن را از حیث مقدار و جنس و وصف رد نماید و در صورت تعذر رد مثل، قیمت یوم الرد را بدهد.

۸- گزینه (۴) صحیح است. به استناد نظر موافق دکتر عباس منصور آبادی در کتاب مختصر حقوق جزای عمومی، صص ۱۸۴ تا ۱۸۹، انتشارات میزان، چاپ دوم، ۱۳۹۹

✍ **پاسخ تشریحی:** در ارتباط با زمان مورد نیاز برای ارتکاب جرم، جرایم به دو دسته «جرایم آنی» و «جرایم مستمر» تقسیم بندی می‌شوند. جرایم آنی جرایمی هستند که «در یک آن» تحقق پیدا می‌کنند و نیازی به استمرار رفتار مجرمانه در زمان وجود ندارد. مثل فرض سوال که گرفتن رشوه در یک آن اتفاق می‌افتد. اما در برخی جرایم بقاء زمانی رفتار مجرمانه جهت تحقق جرم ضروری است. یعنی جرم در یک آن تحقق پیدا نمی‌کند. باید به حیات خود ادامه دهد تا جرم مد نظر ارتکاب یابد. پس در جرایم مستمر بقاء رفتار مجرمانه در طول زمان شرط تحقق جرم است. مثل «ترک انفاق» در ماده ۵۳ ق.ح.خ که به محض ترک انفاق این جرم رخ نخواهد داد بلکه باید مدت زمانی از امتناع مرتکب بگذرد و وی کماکان به وظیفه قانونی خود عمل نکند. در این صورت است که گفته می‌شود جرم ترک انفاق رخ داده است. همچنین است در جرم «سوء استفاده از نشان‌های دولتی» موضوع ماده ۵۵۶ تعزیرات و جرم «نگهداری از اموال مسروقه» موضوع ماده ۶۶۲ تعزیرات و جرم «بازداشت غیر قانونی» موضوع ماده ۵۸۳ تعزیرات.

جرم مرکب جرمی است که رفتار مجرمانه از بخش‌های مختلفی تشکیل شده است. مثل جرم کلاهبرداری که از دو بخش (توسل به وسایل متقلبانه و بردن مال غیر) تشکیل شده است. سرقت موجب حد نیز جرم مرکب است (هتک حرز و اخراج مال از حرز). جرم مرکب در مقابل جرم «ساده» است که یک بخش دارد.

از سوی دیگر برخی جرایم عنوان جرم «به عادت» را دارند که شرط انجام آن‌ها تکرار رفتار مجرمانه می‌باشد. مثل دایر کردن مرکز فساد و فحشا که با یک بار جمع شدن، این جرم رخ نداده و باید به یک عادت برای مرتکب تبدیل شده باشد تا آن را جرم محسوب کنیم. دقت شود که منظور این نیست که آن یکبار جمع شدن و جرم انجام دادن از نظر قانونگذار جرم نمی‌باشد، بلکه واجد رفتار مجرمانه جداگانه‌ای است. منظور این است که جرمِ دایر کردنِ مرکز فساد و فحشا زمانی رخ می‌دهد که این رفتار مجرمانه به یک عادت و راهی برای امرار معاش مرتکب تبدیل شده باشد. تکدی گری (م ۷۱۲) یا کلاشی نیز از مصادیق جرم به عادت می‌باشند. جرم به عادت در مقابل جرم ساده است که با یک رفتار مجرمانه تحقق می‌یابد.

۹- گزینه (۳) صحیح است. به استناد ماده ۲ ق.م.ا.۱۳۹۲

✍ **پاسخ تشریحی:** رفتار «الف» و «ب» در فرض سوال پرداخت نکردن کرایه تاکسی است که راننده می‌تواند در محاکم حقوقی دادخواست مطالبه وجه یاد شده را بدهد. اما با توجه به اینکه این موضوع در قوانین موضوعه جرم انگاری نشده است، نمی‌توان رفتار «الف» و «ب» را جرم محسوب کرد. چون «مجازاتی» به دنبال ندارد. در سایر گزینه‌ها نیز اگر دقت شود نمی‌توان رفتار «الف» و «ب» را مصداقی

از آن جرایم دانست. رفتار آنها خیانت در امانت نیست زیرا مالی به آنها سپرده نشده که آن را تصاحب، تلف، مفقود یا استعمال کرده باشند. همچنین مرتکب سرقت نشده‌اند. چون سرقت عبارت است از ربودن مال متعلق به دیگری (ماده ۲۶۷ ق.م.ا.۱۳۹۲) و در این حالت سرقتی رخ نداده است. کلاهبرداری نیز رخ نداده است زیرا توسل به وسایل متقلبانه و بردن مال دیگری اتفاق نیفتاده تا کلاهبرداری واقع شده باشد. (ماده ۱ ق.ت.م.م.ا.ا.ک.۱۳۶۷ با اصلاحات بعدی)

۱۰- گزینه (۴) صحیح است.

پاسخ تشریحی: توضیحات کامل در خصوص جرم مستمر در پاسخ به سوال ۸ ارائه شده است.

۱۱- گزینه (۱) صحیح است. به استناد نظر موافق دکتر محمد علی اردبیلی در کتاب حقوق جزای عمومی، ج ۱،صص ۴۸ تا ۶۶، انتشارات میزان، چاپ ۶۲، پاییز ۱۳۹۹.

پاسخ تشریحی: منظور از تفسیر قوانین، آشکار کردن معنای الفاظ و عباراتی است که در ظاهر مبهم و مجمل می‌نماید. انواع تفسیر عبارتند از:

۱.تفسیر محدود (مضیق) قانون نامساعد

۲.تفسیر موسع (گسترده) قانون مساعد

۳.تفسیر قانون مبهم به نفع متهم

۴.تفسیر مبتنی بر هدف و غایت

حل اگر فرض شود که قانونگذار دو تفسیر نسبت به یک مقرره قانونی ارائه کرده باشد، تفسیری را باید ملاک قرارداد که با اصول، هماهنگ است. مثلاً اگر یک تفسیر گفته باشد که با صدای بلند صحبت کردن با کارمند دولت توهین محسوب می‌شود و تفسیر دیگر آن را توهین محسوب نکرده باشد، با توجه به اصل تفسیر به نفع متهم، نتیجه می‌گیریم که رفتار مرتکب، توهین محسوب نمی‌شود.

۱۲- گزینه (۴) صحیح است. به استناد نظر موافق دکتر محمد علی اردبیلی در کتاب حقوق جزای عمومی، ج ۱، صص ۷۲ تا ۷۴، انتشارات میزان، چاپ ۶۲، پاییز ۱۳۹۹

✍ **پاسخ تشریحی:** مفهوم جرم مستمر بر این فرض مبتنی است که فعل یا ترک فعل مجرمانه در طول زمان استمرار دارد. این استمرار ممکن است که مبین قصد مجرمانه فاعل (جرم مستمر پیایی) و یا ناشی از طبیعت عمل باشد. (جرم مستمر دائم) جرایم مستمر دائم جرایمی هستند که عناصر تشکیل دهنده آنها در زمانی معلوم و یکباره فراهم می‌آیند ولی آثار آنها در طول زمان ادامه دارد. از جمله جرایم مستمر دائم دیوار کشی و نهر کشی در املاک متعلق به غیر به منظور تصرف و یا ایجاد مانع به قصد جلوگیری از استیفای حق دیگری است. (ماده ۶۹۰ ق.م.ا.۱۳۷۵ تعزیرات- جرم تصرف عدوانی) اگر چه آثار آنها در زمان حکومت قانون لاحق هم ادامه داشته باشد. ولی در ارتکاب جرایم مستمر پیایی مانند استفاده علنی و بدون مجوز از لباس‌های رسمی ماموران نظامی یا انتظامی (ماده ۵۵۶